تبیینی برای نسبت لحن و خطأ به بعضی قرائات

شاگرد: طبق فرمایش شما اگر شیخ در تبیان به برخی از قرائات اشکال کند ای برخی از قرائات را نسبت به برخی دیگر بهتر بداند، در فرمایش شما می‌شود.

استاد: بله.

شاگرد: شیخ در یک آیه‌ای می‌گوید که قرائت حمزه لحن است. خب این‌ها را باید چه کار کنیم؟

استاد: قبلاً عرض کردم که هفت-هشت اشکال سنگین به این بیان هست. یعنی باید حسابی از آن‌ها بحث کنیم. یکی از آن‌ها همین است که وقتی صاحب مفتاح الکرامه مطلبی را گفتند صاحب جواهر گفتند «تهجس بلداریه». یعنی برای صاحب مفتاح الکرامه عبارت تندی به کار برده‌اند. صاحب جواهر مخالف تواتر هستند. مفصل بحث کردیم. این اشکالات سنگین است. یکی از آن‌ها همین است که این‌ها خودشان احتجاج می‌کنند و در می‌کنند. در کلاس اقراء کسانی که اهل فن هستند این‌ها را مطرح کرده‌اند. می‌گویند احتجاج صحیح است اما اگر به حدی برسد که در قرائت دیگر باشد، باطل است. این فضای مثل دانی و بزرگان قرائت است. اما طبری این کار را نمی‌کند. قبل از مرحوم شیخ مهم‌ترین شخص طبری است. طبری دارد بالای سیصد مورد برخی از قرائات را در می‌کند. می‌گوید «و الصواب من القرائه». خب در این فضا چه می‌شود که به این صورت می‌شود؟

نکته‌ای که فعلاً عرض می‌کنم این است: ببینید اگر قرائتی متداول باشد، بین قراء مشهور باشد، احدی از آن‌ها در آن اشکال نمی‌کنند. یعنی اگر به دو قرائت مشهور رسیدند می‌گوید «قرء بها قراء الامصار کلاهما جایز». اما آن جایی که مشهور و متداول نباشد ولی می‌خواهند به حمزه سندی برسد می‌گوید لحن، خطأ. این نکات خیلی مهم است. لذا باید این‌ها را با هم جمع کنیم. یک جا که می‌گوید لحن است، می‌گویند ببینید! خب بابا قرائت حمزه در این طریقش را می‌گوید من قبول نمی‌کنم چون متداول نیست. شما دو قرائت متداول و معروف نزد مسلمانان برای من بیاور، اگر دو تا است من قبول دارم؛ آیتان است؛ نزلتا من عند الله؛ انکار احدهما انکار بالقرآن؛ همانی که به این مسعود هم نسبت می‌دهند.

زمخشری هم همین است. نجم الائمه هم همینطور است، درجایی‌که می‌گوید «لانسلّم تواتر القرائة» یعنی در این موردی که من دارم اشکال می‌کنم.

شاگرد: منظور همان شواذی است که از قراء هست.

استاد: بله.

شاگرد۲: می‌گویند «قرأ القراء الا حمزه».

استاد: این بحث تحقیقی است. شما یک مورد پیدا کنید که شیخ قبول می‌کنند قرائت متداول و مشهور است، بعد یکی از آن‌ها را رد کنند. در این‌که شیخ دو قرائت را به تساوی برسانند کارهایی

می‌کنند. تازه در تهذیب یکی حرفی دارند که عرض کردم باید یک جلسه مفصل درمورد آن صحبت کنیم. می‌گویند «و القرائة بالنصب غیر جائزة». مرحوم مجلسی به میدان می‌آیند و می‌گویند نگویید «غیر جایز» است؛ شما با یک حدیث می‌خواهید قرائت متواتر را کنار بگذارید. خیلی جالب است. مرحوم مجلسی که اجماع را حمل بر مماشات می‌کنند، به شیخ ایراد می‌گیرند. در

«مُكَلَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَامْسَحُوا بِرُؤُسِكُمْ»[1] در «وامسحوا برؤسکم و ارجلکم» الذا الاخیار. ولی شیخ در آن جا می‌گویند «والقرائة بالنصب» غیر جایز است. نه به‌خاطر این‌که حرف واحد است. اگر دو قرائت سر برسد مشکلی ندارند. ادامه اش را ببینید. اگر تساوت القرائتان شود می‌گویند کل من عند الله. پس چرا می‌گویند که غیر جایز است؟ می‌گویند در خصوص این، روایت خاص داریم که حضرت می‌فرمایند «القرائة بالجر». بعد از این‌که امام فرمودند «بالجر» ما سراغ نصب برویم؟! لذا می‌گویند «القرائة النصب غیر جایز». مرحوم مجلسی چه می‌گویند؟ می‌گویند شما با یک روایت می‌خواهید اجماع و قرائت متواتر را کنار بزنید؟! نمی‌شود. این بحث‌ها خیلی جالب است.

لذا این تحقیق بسیار خوب است. اگر شما تبیان را بررسی کنید کمکم می‌بینید ذهنمان دارد به آن زمان می‌رود؛ دارد به فضای ذهنی شیخ الطائفه می‌رود. من الآن یک جوری محضر شیخ احساس خجالت می‌کنم که آن نوشته چند سال پیش را دارم. چند سال پیش مکرر گفتم که در ذهن شیخ فضای قرن دوم نبود. گفتند که چه کار کنم؟ روایت حرف واحد می‌گوید یکی از آن ها من عند الله است. سبعة احرف را هم که ما قبول نداریم، خب چه کار کنیم؟ اجماع مماشاتی که چاره‌ای نداریم. من آن را نوشتم. الآن می‌بینم ما که آن حرف را می‌زدیم، از شیخ و فضای او خبر نداشتیم. یعنی هر چه در این‌ها تحقیق بیشتری کنید و در فضای طرفین بروید، بیشتر به دستتان می‌آید. اگر بخواهید یکی را ثابت کنید و یکی را رد کنید، آدم اصلاً آن شواهد را نمی‌بینند. اما اگر انسان باز نگاه کند و همه شواهد را جمع کند خیلی نافع است. بسیار نافع است.

اگر جست و جو در تبیان برای شما مشکل است، فایل هایی در الشاملة بگذارید و می‌توانید جست و جوهای بازی انجام دهید. خیلی سریعتر می‌توانید مواردیکه مطلوبتان است را پیدا کنید.

والحمد لله رب العالمین

---

[1] المائدة ۶

بازبینی #2
ایجاد شده 16 آوریل 2024 14:58:02 توسط ... .
به روزرسانی شده 23 مه 2024 13:07:22 توسط ... .